Het wordt stil rond de Tambú Grandi

De indrukwekkende dreunen van een trommelslag begeleiden al eeuwenlang de muzikale uitingen in alle delen van de wereld. Hoe diep tromgeroffel geworteld kan zijn in een cultuur blijkt uit de uitdrukkingen in de Nederlandse taal, zoals 'op de grote trom slaan', een grote mond opzetten, en 'met stille trom vertrekken', er stilletjes vandoor gaan.

Augustin Obispu Seferina(midden), beter bekend als 'Martijn Poei' uit Sta. Rosa

De grote bas trommel zet met de militaire bands uit Europa voet aan wal in 'de Amerika's'. Daar pikken Indiaanse volkeren het instrument op en ook de slavenbevolking vervaardigt en bespeelt een grote trom. Maar al tijdens de middeleeuwen en waarschijnlijk zelfs ver daarvoor wordt er in het Midden-Oosten op eenzelfde type trom geslagen.

Volgens Elis Juliana ligt de oorsprong van het instrument in een ver verleden en waren de trommelslagen van de tambú grandi oorspronkelijk te horen in Afrika, China en India. Turkse militaire ensembles brengen het instrument onder de aandacht van de West-Europese bevolking. En dan volgt 'de grote oversteek' naar Noord-, Zuid- en Midden-Amerika. Ook de grote bastrom van de Caribische eilanden heeft militaire voorouders.

De Curaçaose variant is de 'Tambú Grandi'. Met een doorsnede van ongeveer 50 centimeter, een hoogte van 30 centimeter en gemaakt uit een grote houten ton, waarvan de deksel en bodem worden vervangen door het vel van een schaap. Twee hoepels trekken de vellen strak en zijn met elkaar verbonden door een touw dat zig-zag in een V-vorm en met klosjes rondom de 'buik' van de trom is gespannen. De slagwerker kan het vel strakker trekken door de klosjes – 'tortola' – omhoog te schuiven langs de poten van de 'V'. De vorm verandert daardoor in een 'Y'.

In de regel rust de grote trom op een stoel. Daarachter staat of zit de muzikant, die de Tambú Grandi in plaats van met zijn handen met twee stokken bespeelt. De trommelstok heeft aan het uiteinde een bolletje van doek of linnen.
In de 'muzik di zumbi' die in de negentiende en begin twintigste eeuw in de kunuku klinkt speelt de Tambú Grandi een belangrijke rol, samen met de benta, triangel, wiri en matrimonial. Maar in de moderne tijd met digitale tonen en versterkers is nog nauwelijks plaats voor het geluid van de grote trom. De doffe dreunen zijn verstorven en hebben plaats gemaakt voor drumstellen, versterkers en digitale ritmes.
Alleen de muzikanten van een culturele muziekgroep zoals Issoco durven de traditionele trommelstokken nog op te pakken.

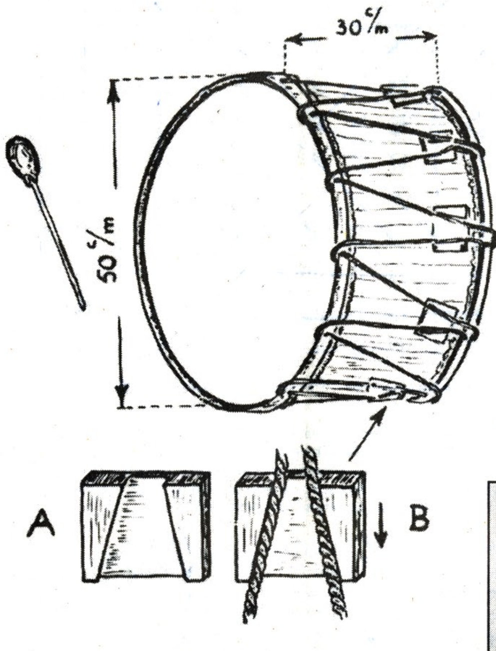

TAMBU GRANDI

Illustratie: Elis Juliana.

Eenzelfde lot wacht de kleinere varianten van de tweezijdig met vel bespannen trom op Bonaire en Aruba.

De Bonaireaanse 'Tambú di dos Banda' rommelt zachtjes tijdens de 'maskerade-optocht' als begeleidend instrument, samen met de wiri, kuarta, gitaren en een accordeon. De muzikant hangt de Tambu di dos Banda om zijn nek en gebruikt net zoals zijn Curaçaose collega twee trommelstokken.
De 'Tambor'-speler van Aruba neemt de ton onder zijn arm, houdt hem met een touw in één hand vast of hangt hem om zijn nek. De Arubanen gebruiken zowel hun hand als een trommelstokje. Het dubbele ritme van de Tambor – met de hand op het vel en de stok op de rand van de klankkast – klinkt nog naast melodische instrumenten in de Típico- en Conhunto-ensembles.

De 'Tambú grandi' van NAAM is afkomstig van de bespeler Augustin Obispu Seferina, beter bekend als 'Martijn Poei' uit Sta. Rosa. Elis Juliana kreeg het instrument, volgens afspraak, samen met zijn houten dwarsfluit, meteen na het overlijden van de eigenaar.

NATIONAAL ARCHEOLOGISCH ANTROPOLOGISCH MUSEUM

Bronnen:
Jos Gansemans, '*Volksmuziekinstrumenten, Getuigen en Resultaat van een Interetnische samenleving*, Koninklijk Museum voor Midden-Afrika, België, 1989.
Elis Juliana, '*Guía Etnologiko no.1*', Curaçao, 1976.
James Blades, 'Percussion Instruments and their History'.

Met dank aan Richard Doest en Elis Juliana.

*Tekst: Eva Breukink. Foto: TMS/NAAM
De serie 'Het Nationaal Museum vormen we tezamen' verschijnt ook in Extra en The Daily Herald. Reacties op en suggesties voor bijdragen zijn van harte welkom. U kunt het Nationaal Archeologisch-Antropologisch Museum bereiken op de Rouvilleweg 7, telefoon (09) 462.1933, fax (09) 462.1936 e-mail: naam@curacao.com*

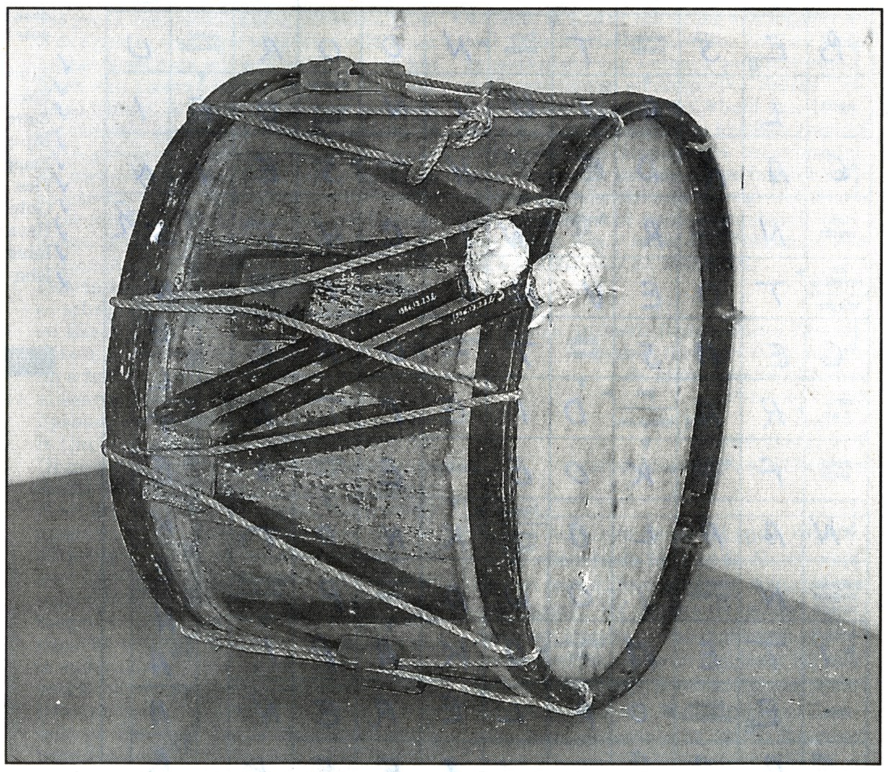

Tambú grandi, van wijlen Augustin Obispu Sferina, 'Martijn Poei'. In collectie Brenneker/Juliana/NAAM